

Reunió del Consell de Política Fiscal i Financera del passat gener, encapçalada pel ministre Cristóbal Montoro.

Pacte de silenci

Ni a les Illes ni al País Valencià la qüestió de la millora del sistema de finançament ha comptat amb el suport polític ni social que sí que ha tingut a Catalunya. El sucursalisme respecte de Madrid dels partits que hi han governat explica en bona mesura la falta de consciència que l'espoli fiscal –tan greu com el català– ha despertat entre balears i valencians.

Mentre al Principat la qüestió de l'espoli fiscal ha estat capaç de saltar de l'agenda política al debat civil per a convertir-se en reivindicació compartida, al País Valencià i a les Illes el maltractament econòmic que històricament València i Palma han rebut de Madrid ha estat un tema que no

ha aconseguit amalgamar ni la classe política ni la societat civil. El tema, simplement, està silenciats. La –fins fa poc– irrellevància de la qüestió s'explica, en bona mesura, per l'ús electoralista que els dos principals partits n'han fet. Quan Partit Socialista i Partit Popular han brandat el tema ha estat més per conveniència

política que per convicció i sempre depenent de la correlació de forces amb Madrid. D'aquesta manera, en els últims anys la demanda d'un millor finançament ha estat relegada als partits minoritaris i nacionalistes i a espais mediàtics minoritaris. El sucursalisme i l'absència d'una veu potent a la capital espanyola expliquen, si més no, l'actual *statu quo*.

I això ha estat així a pesar que tant les Illes com el País Valencià pateixen un espoli fiscal tan greu com el de Catalunya. Quan a la dècada dels 80 entrà en vigor el sistema de finançament autònom s'establí que a cada comunitat autònoma li correspondria una assignació de recursos equivalent al que l'estat gastava per prestar cadascun dels serveis transferits. Això va perjudicar i ha perjudicat els territoris que, com ara els Països Catalans, rebien una assignació inferior a la mitjana. Perquè, si bé amb posterioritat s'han produït fins a quatre revisions del sistema de finançament, en cap d'elles els responsables polítics balears i valencians han

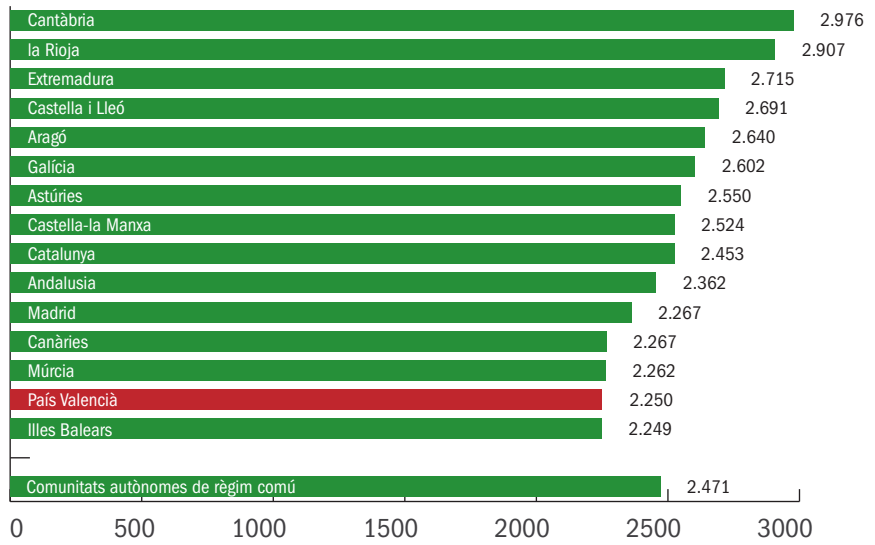
estat capaços de posar en evidència tal situació. Mentre ells callaven, uns altres territoris en una situació molt més benèfica maniobraven per tal d'incorporar clàusules que mantingueren els seus privilegis. El resultat ha estat que l'infrafinançament de balears i valencians s'ha anquilosat, no tant com un problema públic sinó com una situació absolutament normalitzada.

L'espoli balear. Això és especialment evident a les Illes. La balança fiscal –que és la diferència entre els dos conceptes– és deficitària. La xifra d'aquesta diferència és aproximadament d'uns 3.000 milions que, per així dir-ho, se'n van de Balears cap a Madrid i no hi retornen. És la base del plany nacionalista, que reclama compensacions. I és el concepte que serveix per a denunciar el que els nacionalistes consideren, com sol dir al Parlament el portaveu del PSM, el seu secretari general, Biel Barceló, un “espoli fiscal” que representa el 14% del PIB illenc.

Com és bo d'imaginar, el PP no vol saber res d'espolis ni de dèficits fiscals. Tanmateix, a José Ramón Bauzá no li agrada que allò previst d'inversions del govern central a les Illes no acabi d'arribar mai, com les xifres que segons l'Estatut s'haurien de concretar i que no ha estat així, i les inversions compromeses en els últims anys i que també han quedat en no res. Per això es va desplaçar el dilluns dia 9 de juliol a Madrid per entrevistar-se cara a cara amb Cristóbal Montoro, ministre d'Hisenda. El president illenc aconseguí que Montoro assegurés que en el pressupost de 2013 hi hauria una partida d'inversions a Balears –en carreteres– per valor de 333 milions. Per un altre costat, Bauzá volia que el govern central es comprometés a no apujar l'IVA turístic, que actualment és d'un 8%. De fet, la promesa electoral del PP –recollint la petició de les patronals hoteleres– era lluitar per a reduir-lo. Doncs el govern de Rajoy l'apujarà almenys un o dos punts el darrer trimestre d'enguany i qui sap què pot passar en el pròxims pressupostos generals de l'estat. El

Recursos per cap del sistema de finançament de les comunitats autònomes

Mitjana 2002-2009 per habitant

Font: "El finançament públic de la Comunitat Valenciana i les seues conseqüències econòmiques", Associació Valenciana d'Empresaris.

president illenc també reclamà al ministre els 400 milions que l'Estatut preveu d'inversions a les Illes per part del govern central, així com uns 20 milions per a inversions ferroviàries a Mallorca i la millora del sistema de finançament perquè és molt dolent per a les Illes. Per a aquestes tres últimes peticions no hi hagué resposta ministerial.

Empenta empresarial. En el cas del País Valencià només en els dos últims anys la qüestió del finançament sembla haver entrat en l'agenda pública amb una certa contundència. Això ha estat així no perquè els partits polítics hi hagen fet front comú, sinó perquè la classe empresarial sembla haver pres consciència de la magnitud d'un problema que està posant contra les cordes la viabilitat econòmica de la Generalitat. I és que els empresaris han abandonat el seu tradicional silenci respecte a la qüestió per a reclamar, cada vegada amb més força, que es tapi aquest forat. La demanda no té en absolut la dimensió que ha assolit la dels seus coreligionaris catalans, però tanmateix és un pas endavant. Així les coses, a principi de maig, l'Associació Valenciana d'Empresaris (AVE) va presentar l'estudi més complet que, respecte a aquesta qüestió, s'ha realitzat fins ara. El document, re-

alitzat per l'Institut Valencià d'Investigacions Econòmiques (IVIE) és contundent: els successius sistemes de finançament han estat insolidaris amb els valencians. Perquè, si bé des de Madrid sempre s'addueix la “solidaritat interterritorial” per a justificar que uns territoris aporten més que els altres, el cert és que el País Valencià té un PIB *per capita* inferior a la mitjana i una inversió estatal *per capita* també menor que la mitjana, però en canvi aporta més recursos que la mitjana a la caixa comuna. En resum: que aporta molt i rep poc.

Més concretament, l'estudi evidencia que amb el sistema de finançament vigent entre 2002 i 2009 el País Valencià va rebre un 9% menys que la mitjana (vegeu gràfic), amb la qual cosa la Generalitat va disposar de menys diners per a assignar a les competències que té transferides. Així, si bé es va mantenir la despesa en educació i sanitat (dues partides on hi ha poc marge de maniobra), es va deixar d'invertir en partides més elàstiques com ara la inversió productiva, les polítiques culturals... Mentre de mitjana la resta de comunitats autònomes van invertir 1.571 euros *per capita* en partides que no foren educació i sanitat, el País Valencià en va invertir 865.

El resultat de l'infrafinançament valencià ha estat un endeutament

Els consellers d'Hisenda valencià i balear, Jose Manuel Vela i Josep Ignasi Aguiló.

que explica, en bona mesura, la delicadíssima situació que ara per ara travessen les finances valencianes. Segons l'informe de l'IVIE, amb un sistema de finançament situat a la mitjana, l'endeutament no representaria el 19,9% del PIB (el segon més alt de l'estat, només per darrere de Catalunya) sinó el 13%. Només en el període que va de 2001 a 2009, els autors de l'estudi calculen que el deute es podria haver reduït en 7.781 milions d'euros si les transferències des de Madrid s'haguessin situat en la mitjana. El document patrocinat per AVE finalitza reclamant "una acció parlamentària coordinada i conjunta dels representants valencians" a les Corts i el parlament espanyol.

L'estratègia de l'estruc. La publicació de l'informe va tenir un

ressò que va fer pensar que potser comportaria un canvi d'actitud de la classe política envers la qüestió. La realitat, però, és tossuda i el Partit Popular valencià ha abaixat el cap per guardar fidelitat amb Madrid. Si bé al final de la legislatura passada va fer *casus belli* amb el tema del finançament, també va aigualir la demanda tan bon punt Mariano Rajoy es va instal·lar a la Moncloa. Els conservadors, és cert, han donat suport a diferents iniciatives que, a les Corts, reclamaven una millora del recursos que reben els valencians, però s'han ben guardat d'"importunar" a Madrid amb el tema en un moment en què està en dubte la vigència de l'actual estat de les autonomies. Els populars, encapçalats per Alberto Fabra, s'han fet un fart de parlar sobre la necessitat de la millora del sistema de finan-

çament, però a l'hora de fer passos endavant han optat per prioritzar la seua fidelitat a Gènova.

Fa només dues setmanes, l'actual secretari general dels socialistes valencians, Ximo Puig (caldrà afegir que el PSPV tampoc no va fer cap reivindicació contundent sobre aquest tema mentre va governar Zapatero) va defensar al Parlament espanyol una proposició no de llei que demanava revistar el sistema de finançament. El PP hi votà en contra i va desqualificar la proposta de Puig titllant-la de "pirueta parlamentària". Siga com siga, enmig de la pitjor tempesta econòmica de l'últim mig segle, Madrid no està disposada a parar-se a escoltar cap vel·leïtat autonòmica. Si cap notícia volen sentir, al Ministeri d'Hisenda, respecte de Palma i València, aquesta ha d'estar referida al compliment dels objectius de dèficit que, draconianament, han imposat Madrid i Brussel·les.

*Violeta Tena
Miquel Payeras*

Amb un finançament com la mitjana, el País Valencià tindria un deute del 13% amb relació al PIB, i no del 19%